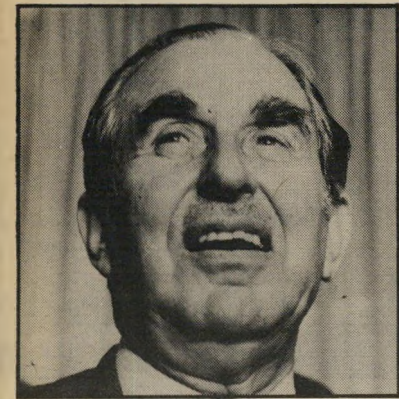

מי מריבה

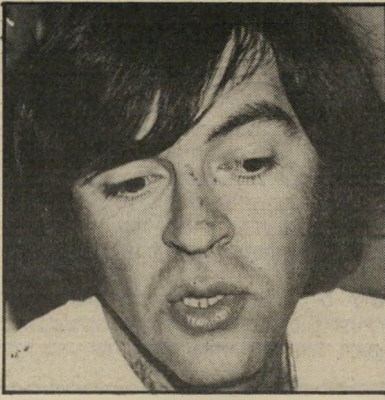
עברון, המין והאפסות של ראובני * פוסטר ושמו בניאל * הגרניע, הלאומיות והחינוך * נשיא כשפן יקום

■ צל"ש למבקר-התיאטרון **בועז עברון**, על שהעז להתייחס לטאבו ישראלי חדש כאילו לא היה טאבו. כוונתי לרשימתו בידיעות אחרונות (2.6) על מערכוני החוויה הישראלית מאת **י' רבין**, **ראובני**, תחת הכותרת אפסות. עברון התעלם מהמילכוד שבו לכודים כאחרונה מבקרים רבים, הבאים לבקר יצירותיו של ראובני. הסיבה למילכוד: ביקורת שלילית על נושאי כתיבתו עשויה לקיראות כביקורת נגד המיעוט ההומוסקסואלי. התוצאה: ביקורת לא מאוזנת (אם כי בספריו הראשונים של ראובני בלטה עוד עוצמה ספרותית). קביעתו של עברון על מחוזו של ראובני: **הדיבורים גם על המלחמה וגם על המין אינם מעוררים כל אימון...** היא בכחית את למבקרים אחרים.

■ הקורא התמים עשוי להאמין, כי את התיאטרון הישראלי עשויים לייצג בעולם הרחב מחזאים כ**נסימס אללני**, **הנרד לווין**, **עמוס קינן**, **יהושע סובול** ו**יוסף מונדי**. ידיעה לאקונית בידיעות אחרונות (2.6) מגלה, שאת ישראל אין מייצג באיגוד התיאטרון הבינלאומי איש מהמחזאים האלה — ואפילו לא **אפרים קישון**, או מישהו אחר מרמתו. אותה ידיעה מספרת על כמה מינהלני תיאטרון (**שמאל עומר**, **נועם סמול**, **דויד אלכסנדר**, **בארי סברסקי**) המייצגים את התיאטרון הישראלי בקונגרס הדרושני של איגוד התיאטרון הבינלאומי. בנוסף להם מועמד לשמש כחבר בוועדה הפועל של איגוד-המחזאים הבינלאומי אחד בשם **ערן בניאל**. מעניין מי

מחברנישיא הרצוג טלית שכולה תכלת

סופר ראובני טאבו, לא-טאבו

שלח אותו לשם? מי מימן נסיעתו לשם? לאלוהי המועצה לתרבות ולאומנות ול**אבנר שליו** — הפיתרונים.

■ פעם, במחצית שנות השישים, היתה בירושלים קומונה שמאלית, שבחלה בכל מוסכמותיה של ההברה הישראלית, קומונה שחבריה ניבאו השכם והערב את תהליך ההתנוונות של ישראל, המיליטריזציה של המדינה וכל שאר הצרות שהוכחו עם הזמן כנכונות. כותב שורות אלה נימנה עם חברי אותה קומונה, שלא נרשמה במישרי רשמי-החברות. לפני כשבועיים נזכר כותב שורות אלה באותה קומונה ובכמה ממבקריה. הסיבה: ראיון בידיעות אחרונות (3.6) עם מפקד הגרניע אל"מ משה שריד, שהיה אורח של קבע באותה קומונה, בעודו סגן צעיר ורץ לימים, ערב מלחמת ששת הימים. בימים ההם היו לו למשה שריד, שזיה קציני-הינוך צעיר, וימרות לשינוי תכל, וימרות שהיו רחוקות מהלאומיות והלאומנות שצה"ל והגרניע מייצגים בהווה. כאותו ראיון אהבתי את אמירתו של אל"מ שריד, **אני לא מנותקים מהמציאות של ישראל**. היא הוכיחה ששריד יהיה בעתיד הלא רחוק מועמד, **טיבעי** לנהל את המועצה לתרבות ולאומנות, כפי שמלחשות לשונות-הרע — שהרי יש לו יתרון על המנהל הנוכחי: הרקע הרתי שלו. ההשוואה בין הנושאים — המעט פילוסופים — של שנות ה-60, שהעסיקו אז את אל"מ שריד, ובין מה שהוא מייצג כיום, מביאה אותי לכדי רצון עז להיות מנותק מהמציאות של ישראל, שהוא מייצג אותה היום.

■ על סיפורו החדש של נשיא-המדינה החדש **הרצוג** עם כלביא יקום אמר לי באחרונה ידיד, פרשן צבאי וחוקר מלחמות ישראל: **סיפורו של הרצוג מציג את מילחמות ישראל בטלית שכולה תכלת**. הוא מצליח לבסות על פרשיות בזיוניות בלטרון, תל מוטילה ואחרות. עד שניתן להפוך את שם סיפורו ל**נשיא כשפן יקום**.

■ התנצלות: לפני כמה שבועות פורסם במדור זה כי חברה-הכנסת גר **יעקבי** מימן בעקיפין את פירסום שיריו בחוברת האחרונה של סימן קריאה בכספי ציבור, שאותם קיבל מהכנסת, בתוקף היותו חבר ועדת-הכלכלה של הכנסת. אינפורמציה זו נמסרה לי בידי עורך כתביעת רייב (פורמט מגאוני), שחפץ מן הסתם להזיק לסימן קריאה. חטאתי בכך, שלא בדקתי די הצורך את העניין. מסתבר, כי כספים לחלוקה אישית נמסרו רק לחברי-הכנסת של ועדת-הכספים, כך שגר יעקובי לא מימן את פירסום שיריו בכספי קריאה בכספים אלה, או כספים אחרים. על כל פנים, לא התכוונה הרשימה בנמר של נייר לפגוע בכספי קריאה. ולראייה: באותו היום הופיעה רשימה אחרת, לסיקור מחקרה של ר"ד נורית גרין, שפורסם באותה חוברת על תרבות הכיכרות של **מנחם בגין**, שפורסמה בכספי קריאה.

כממון ובכלכלה, שראו אור בעברית בשנים האחרונות, בולט סיפורו צנום של **ס. הרברט פראנקל** בין כסף לחירות שראה אור באחרונה. פראנקל, בעבר איש אוניברסיטה מאוכספורד, מציג עיון מרתק ככלכלה מוניטארית, תוך עיסוק מאלף כמה שניתן לכנות הפילוסופיה של הכסף.

פראנקל סוקר את השיטות המוניטאריות; מבקר את ויעותיו של **ג'ון מיינרד קיינס** על האגירה, יורד לשורשים ההיסטוריים של התפתחות הכסף, וחלקו בפילוסופיות החברתיות של מאתיים השנים האחרונות. בדומה לקארל מארכס, אין פראנקל פוסח על מחבר רובינזון

* ס.ה. פראנקל — בין כסף לחירות; עברית: א. סנד; הוצאת הקיבוץ המאוחד; 104 עמודים (כריכה רכה).

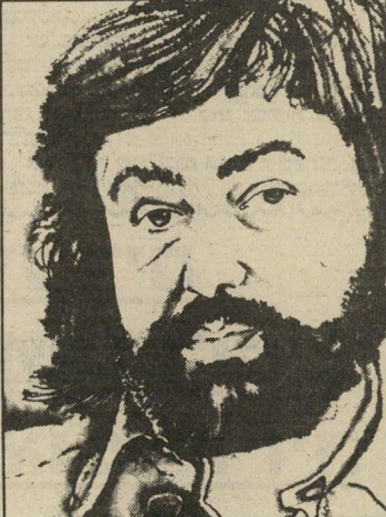
בפסטיבל הסרטים במערב-ברלין ב-1975. סיפור השני של יורק בקר הוראה אור בעברית הוא ימים ללא שינה. לחץ הצנזורים בארצו שהתערבו בעריכת הספרים הביא את בקר לעבור למערב-גרמניה.

במהלך קריאת ימים ללא שינה חשתי לא מעט את אוירת הרחוב הישראלי, ועינו המפקחת של הרחוב על הפרט ומחשבותיו, מאו פרוץ מילחמת-לבנון. ימים ללא שינה הוא גירסה מורחג-גרמנית ל-1984. אין מחנות-דיכוי, הוצאות-להורג או עיניים — לעומת זאת שולטת ברחוב עבדות רוחנית. הכל בסדר, כל עוד האורח אינו מתמרד כנגד אותה עבדות רוחנית.

סיפור המעשה עוסק בתמרדותו של המורה **זימורק** באותה עבודת-דחנות. זימורק נוטש את אשתו, המייצגת את השיגרה (**אני חושב ביצד לשנות את חי מן הסדר**). אומנם, עריין הסרה לי ההברה הסופית. השינוי הגדול בחייו מתחיל, כאשר הוא אומר לתלמידיו כי להפגנת האחד במאי אין חייבים לכוא. יקחו בה חלק רק אותם הרוצים לכוא. התוצאה: כירוד מישמעתי.

באחת השבחות הוא פוגש כאלס-דיקוריס, **באנתוניה קראם**, הצעירה ממנו. כעבור שבועיים הוא עובר להתגורר בדירתה, ועד מהרה הוא מגלה כי היא **האשה הריאקציונית ביותר ששכב עמה ביום מן הימים**. בהמשך חיפושי יוצא וימרוק בעת חופשתו לעבוד כמחלק עוגות ולחם חנוניות, תחת לעבוד עבודה שיכלית, כמינהג המורים במזרח אירופה.

בחודש השני של החופשה נסעו וימרוק ואנתוניה לחופשה בהונגריה, שבמהלכה נסתה אנתוניה להימלט אל המערב. וימרוק שב ללמד בבית-הספר, עד שאחד ההורים מתלונן עליו, על שאילץ את אחד מתלמידיו לקרוא בכיתה כקול רם את שירו של **ברטולד ברכט** בשבחי הספק. והוא ננזף. אנתוניה נדונה למאסר ווימרוק מחליט להמתין לה. הוא מפוטר

סופר בקר שילטון העבדות הרוחנית

מעבודתו, והופך עד מהרה לנהג המכונית המחלקת עוגות ולחם חנוניות. ימים ללא שינה של בקר הוא יותר נובלה מאשר רומן, ויש בו מהיחוד של הנובלה הגרמנית. זה סיפור על מות האהבה והחירות של הפרט במדינה, בעולם. סיפור מומלץ ביותר לקריאה. תרגומו של **צבי ארד** מפריע לקורא, והוא לוקה בתסימונת **אהרון אמיר**. בחורשים האחרונים קראתי תרגומים של ארד מגרמנית, לספרים של **אריק מדיה רימארק**, **ארטור קסטלר**, **מרטיין ולזר** ו**יורק בקר** — ומתוך התרגומים, עשוי הקורא להגיע למסקנה, כי הארבעה כותבים באותו הסיגנון.

כלכלה

כסף וחירות

נינות לכל הספרים המהודרים העוסקים * יורק בקר — ימים ללא שינה; עברית: צבי ארד; הוצאת זמורה ביתן; 111 עמודים (כריכה קשה).

סירחאן אלבחירי שאיבר עצמו לדעת. סירחאן הוא גם היחיד בין ארבעה המספרים שהיה במקורו פלאח פשוט, פלאח שהמהפכה המצרית הביאה להתפתחותו והתקדמותו בחברה. סירחאן הוא גם זה המגן על המהפכה ועקרונותיה. סירחאן הוא תוצר של אותה מהפכה מראשית שנות ה-50, המבקש את קידומו בחברה, כאשר הוא חפץ לשאת בתעשירים ומנצל את מישרתו הרמה למעשי-שחיתות. הוא מתאבד, כאשר קלונו מתגלה כרבים.

הרמות המרכזית ברומן היא דמותו של **עאמר וג'די**, זקן בן 80, שלמד את החיים מכל הכיוונים האפשריים ועבר עולם ומלואו, עד שבא להתגורר בפנסיון יוני ישרן, בעיר-הנופש אלכסנדר, דריה, לתקופת החורף, שבה המחירים ווליים יותר. בעלת המלון **מארינה**, יונינה זקנה שנהגה כעבר לארח את נכדו החברה המצרית, משום שמלונה היווה צוהר אל אירופה ומינהגיה, מייצגת שור מהזיכרונות של מצריים שקדמה למהפכה. מצריים המושחתת של פארוק ומיפלטת הוואפד. הסיבה לבואו של וג'די אל הפנסיון היא יחירתו לחיות בצל זיכרונותיו. בפנסיון הוא פוגש **טבלבה מרוזק**, מכר ותיק, שהמהפכה הורידה אותו מנכסיו.

כפנסיון של מארינה היווניה פוגש וג'די גם את **ז'רה**, פלאחית צעירה, יפה וחוקה, המתקבלת לעבודה כעוזרת בפנסיון מיראמר, אחרי מלטה מכפרה, מתוך הנגרות למיש פחתה, שביקשה להשיאה לפלאח זקן ועשיר. דמות נוספת היא דמותו של **חיסני אלעלב**, בן למישפחה עשירה, שהמהפכה הותירה בידו רק מאה פרו קרקע, המאפשרים לו לחיות בתענוגות. נפשו של חיסני חושקת בזהרה, שעמה הוא מתכוון לבלות בילוי חולף, מבלי לשאתה לאשה.

הסיבה המוליכה את סירחאן לפנסיון מיראמר, המאכלס את העבר הקרם-מהפכני, היא היכרותו את זהרה, שלמענה הוא נוטש את אהובתו, פרופזה אלכסנדרנית שהוא חי בדירתה. למרות אהבתו את זהרה, אין סירחאן מוכן לשאת את זהרה, המבינה שכדי לזכור עליה להשכיל. זהרה משקיעה מכספה כדי ללמוד, וסירחאן פוגש במורתה, ומחליט לשאתה לאשה.

אורח נוסף בפנסיון מיראמר הוא **מצנור באדיי**, תמוהני המשמש כקריין ברדיו אלכסנדר. דריה הוא מתאהב באשת ירדו שבכית-הכלא, וכאשר זו מקבלת את הסכמת בעלה לגירושין, מגלה מנצור שליכו נתון לזהרה. מיראמר הוא סיפור פיקרסקי לא כמעט, המבקר את שנות השישים של מצריים, ימי שילטונו של **גמאל עבד אל-נאצר**. מחפוט משמיע ביקורת זו בלשון של סמלים ורמזים. בעיני המצרים נחשב כיום מיראמר כנבואת-סופר על מפת 1967, שהתרחשה מעט אחרי הופעת הספר. במיראמר מציג וטווה מחפוט תמונת-מצב חברתית שהביאה לאסון של 67.

זהרה מסמלת את מצריים השפויה, הפשוטה והבריאה כנפשה, מצריים הנופלת מדי פעם ברשתם של זרים, כפי שכותב **ישוע סולמך** החברית דבר ההדרה העברית, בעוד שמג'די, איש המייטור הישרן, מעריצו של **ז'ול-סחה**, מייסד הוואפד, הוא זה המוכן להעניק למייטור החדש את האשראי, תוך התעלמות מהניזון וההסתאבות המייצגים את ילדי אותה מהפכה.

מיראמר לקורא הישראלי הוא אמצעי להיכנס לתוך העולם המצרי, על פסוקי הקורא השזורים בו, הקונצטיים הליליים של **אום בילדתום**, העימות אירופה-המזרחית, וכל שאר המרכיבים האנטישניים של מצריים החדשה. ספר מעניין ביותר. מאחר שאיני יודע ערבית, נבצר ממני לברר את רמת התרגום של **יצחק שניבוים**, למעט הפרק האחרון, שראה אור במעריב (17.7.0) בתרגומו של **מתתיהו פלד**, שתרגומו מעולה בהרבה מזה של שניבוים.

תרגום

זימרוק

יורק בקר, סופר מיוזר-גרמני ממוצא יהודי עשה לו שם בעולם כסיפור יעקב חשקרן, המספר מהווי הגישאות בתקופה האחרונה של השואה. זה סיפור של גבר, השומע במיקרה ברדיו של המפקד הגרמני של המחנה כי הרוסים מתקדמים, והוא מתחזה בעיני האחרים כמחזיק ברדיו נסתר — מה שמביא לו עמדה נכבדת. אחר-כך הוא מוזן את חבריו בשקרים, כדי לשמור על מעמדו. ספר זה של בקר הוטרט במיוזר-גרמנית ואף זה כפרס דב הכסף